శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

శనిగ్రహము

ఇది

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే

రచియింపఁబడి

శ్రీ భైరవముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె

రెండవకూర్పు

1000 కాపీలు.

బందరు.

దీనివెల రు 0-1-6

1913.

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

శనిగ్రహము.

(తిరుపతివేంకటీయము.)

మ॥ ధరణీనాయకుఁ డుత్తముండ వని నీ
ధర్మాధికారమ్మునం।
మ రహిన్నిల్పుట తుచ్ఛబుద్ధి నయి
క్రిందున్ మీఁదనుం గాన।
కెల్లరకార్యమ్ములు పాడుసేయుటకె?
నీ లక్ష్యమ్ము మాబోఁటులెం!
చను చండాల! శనిగ్రహంబ!
యిఁక మాసామర్థ్యముం జూడుమా

---

౧ ధర...కుడు - రాజు- ఈపదముచే వ్యవహరింపఁబడు చంద్రుఁడనుట - ఇందు రాజవాచకములగు పదములన్నిటికిని చంద్రుఁడనునర్థము చెప్పికొనవలెను. ధర్మాధికారము - ధనుర్గ్రాహ్యాధికారము (బృహన్నలయుండఁదగు ధనుర్గ్రాహ్యాధికారము నీకు రా జాలఁగినను నీకదియుదనైగ్గదని తా॥)

మ॥ "సరసుల్ సత్కవులుఁ బ్రమోదము
 వహించన్ మున్ను నీతండ్రి మిం ।
 చురుచిన్ వర్తనచేసె నీ వగుదు
 వా సూర్యాత్మజాతుండ" వం ।
 చు రహిన్ ధర్మమునందు నిల్పి
 నిను నీచుం గానఁగా లేక, దు ।
 స్తర! పాపాత్మ! శనిగ్రహాంబ॥

మ॥ మతిమంతుం డని మంచివాఁడని యు
 ధర్మప్రక్రియాదీక్షిత ।
 వ్రతుఁ డీతం డని వైష్ణవుం డనియునుం
 బ్రఖ్యాతి గన్నట్టివా !
 సితనూజుండవు నీ కెటుల్ గలిగె రా!
 నీచప్రచారం, బవా
 చ్యా! తమోరూప! శనిగ్రహాంబ॥

---

౧ సరసుల్ - సరస్సులు - సత్కవులు - మంచి కవులు - చక్రవాకములనుట - రుచిన్ - కాంతిచేత, సూర్యాత్మజాతుండు - సూర్యునికొడుకు (నీతండ్రియగు సూర్యుని యోగ్యతంబట్టి నిన్నుధర్మాధికారింజేసె నని తా॥)

౨. వైష్ణవుఁడు - విష్ణుభక్తుఁడు - తక్కినది సుగ

మ॥ "శతలేఖిన్యవధాన మన్న నొకకష్టంబా?
సెబ" సంచు భూ!
పతిశోఁ జెప్పించచ్చుపీమఁగవు చెప్ప
న్నేర్తువే? నీవు, ఛీ।
పతితా? చెప్పనఁ గొట్టఁగా వతె నిను౯
బాగ్బాగు? మేల్ మేల్? సుధీ।
శత నీకేల? శనిగ్రహాంబ॥ ౪

శా॥ సాయం హాస్యపుతోడఁ జెప్పితి "వవశ్యమ్ము
న్నినుం దిట్టి రీ।
ధీకుల్ పీకలు గారవించినను గీర్తిం
దేరు నీ" కంచు నీ!
పేరు౯ జెప్పినఁ బాతకం బన్నతముల్
ప్రేలంగనీసామ్ము మ।
శ్చారాచార? శనిగ్రహాంబ॥ ౫

శా॥ మా కంతో యుపకారిరీతిగను
సన్మానముల౯ జూపి మా।

ముము (నీతం ప్రియగు సూర్యుఁడు కదు సూగుణుఁడు
సీళు నీచుఁడవైతివని శా॥)

శ్లోకమ్ముల్ విని సంతసించి మఱి
నీశ్లోకమ్ము లన్నింటినిన్ ।
మాకుం జూపిమె దిద్దఁ జేసికొని
మాంమా టన్న నిష్ఠేల? ము
ష్టా? కొట్లాట? శనిగ్రహాంబ॥ ౭

మ॥ హనుమద్వ్యానరగౌరవప్రబలదీక్షాచార్య
బీజమ్మునన్ ।
జననంబందితి వంచు నీకె యొసఁగెన్
ధర్మాధిపత్య, మ్మొసం ।
గిన నీ వా వరనాథవృత్తికిని నెగ్గే
పూన నీకున్ వినా ।
శన మేతెంచు శనిగ్రహాంబ॥

మ॥ నిను సేవించినవాఁడు పండితుఁడు
గానీ కుంఠగానీ వరే ।
కునితోఁ జెప్పద వెవ్వఁడో విధవ
నీచుట్టున్ మెలంగుం దృఁణం ।

---

౭. హను...బీజమ్మునన్-అంజనేయునకు గురువగు సూర్యుని యంశముచేతన్ - అనరనాథవృత్తికిన్-ఆచంద్రుని యభిప్రాయమునకు (రాజాభిప్రాయమునకు భిన్నముగా చరించువారు చెడిపోదురని భా॥)

బును గాఁ జూతుము మేము,
కార్యమునకాఁపోఁపోయినంబోయె నీ।
చఁ నృశంసేశశనిగ్రహాంబ॥

మ॥ మందారిసికలమంత్రికిం దగినధర్మ
ప్రాభవం బీయు నీ।
కుం దేల్గుట్టదెఁ కుక్క నందలముపైఁ
గూర్చుండబెట్టంగఁ దా।
నం దార్ఢ్యమ్మునఁ జేసి నాల్గుదెసలన్
శర్ధింపదేఁ నీవు నా।
చందం బైతి శనిగ్రహాంబ॥

మ॥ ఒకపద్యమ్మునునైన వే నాడివోఁ
యూహించినైనం జకా।
సికగా మాటల నాడెదోఁ మఱియు
నోపన్గాఁ నినుం గొల్వ మే।
మకటా! యేమని సైఁచువారముర?
కార్యంబైనఁ గాకున్న, దు।

౯. మందారి - ఈపేరుచే వ్యవహరింపఁబడు వాఁడారి- మంత్రికి - బృహస్పతికి - ధర్మప్రాభవము ధనుర్లగ్నాధికారము- కేలు-వృశ్చికలగ్నము

ష్ట కులభ్రష్టా! శనిగ్రహంబా!

మ॥ కలుషంబై రసహీనమై వికలమై
కంఠోష్ఠమై క్రొంగరై ।
ట్టలకుం దానకమై యమంగళమునై
డంబంపుం బెన్గట్టమై
ఖలమైయొప్పెడి నీమొగమ్ము గనఁగాఁ
గీడౌను మాకొల్లతోఁ ।
జల మింకేల! శనిగ్రహంబా!

శా॥ కోపం బేలర! నీవురాణ మది మాకుం
దేట తెల్లంబ నీ ।
పాపం బిట్లు ఫలించెరా! మకవిరాడ్వైర
స్వరూపమ్ముగా ।
రూపుగా.మాపుఁజామీ! కవీశ్వరులశక్తి
త్వమ్ము నిర్భాగ్యుఁడా! ।
శాపం బిద్ది శనిగ్రహంబా!

(బృహస్పతి కేర్పడిన శమర్లగాంధారమునిచ్చిన చో
దామక్షణి కటా సరస్వత్ప్రకృతిమునిష్ఠంగుట్టునని శా॥)
•౧౦. కవి-శుక్రాచార్యులు- (ఏకో నేత్రక
త్వము నొందలికనసు వీభునుమ్రిఁడ పెట్టుకుమనని శా॥)

శా॥ నీకంటెన్ ఘను లంచు మమ్ము జను
లెంతేఁ జేర్కొనన్ దాన బల్ ।
శోకం బంది కదా! సభన్ జెలంచి
నీశూరత్వమున్ జూపి తీ ।
శోకం జే కడ తేర్చు నిన్నుఁ గడ తేర్చు
న్నిక్క మీమాట దు ।
ష్టా! కంఠోష్ఠ! శనిగ్రహాంబ॥

శా॥ కుంకా! పాప మటంచు నెంచక వృథా
కొండెమ్ములన్ రాజుతో ।
బింక మ్మొప్పఁగఁ జెప్పి యాతని మదిన్
ద్వేషమ్ము పుట్టించి తీ ।
వింకన్ జేసెడిదేమి లేమ కద! ని
న్నేమందు! మీపైని మా ।
చంక న్నాకు శనిగ్రహాంబ॥

మ॥ పదివేలేండ్లు ప్రయత్నమున్ సలిపి
సంపాదింతువే సత్కవి ।
త్వదశన్, మాలని కొంతకష్టపడినన్
బ్రాహ్మణ్యమున్ గల్గునే ।

పద నీవే కవి వైనచోఁ గవులు గారా!
పందులున్ గాడ్దలున్ ।
సదసజ్జ్ఞాన! శనిగ్రహాంబ॥

మ॥ కవితల్ సెప్పెడివారి కిష్టు సభ పై
ల్గానంచు రాజేంద్రుకోఁ ।
చెవిలోఁ జెప్పియు మంచివానివలె
రాజీమాట లాడంగ మే ।
ము విలోకింపమి! నిన్నుఁ బోల నిఁక
సల్పుల్లైను నీమాటలున్ ।
జవి గా వౌర! శనిగ్రహాంబ॥

మ॥ అతిదూరమ్మునుండి వచ్చినయున్
శ్రోత్రియత్వవిద్వత్కవీ ।
కతలన్ జెంది శతావధానమునఁ మెచ్చన్
జేయువా రంచు నీ ।
మతిలో నెల్ల నెఱింగియుం జెఱచి
తీమాడ్కిన్ సభన్, మాటయే ।
పతమాఁ జుమ్మిశనిగ్రహాంబ॥

మ॥ నిరు జేతెంచిన వచ్చు వత్సర మటంటే
కాదె నీమాటచే ।

తరపిగా వచ్చితి మిన్న సిగ బలుమఱుగా
దర్శించి లాలించితిగ ।
చిరుస్సై పోతి ప్రజాపతిం బత్తె సకే భేష్
మెచ్చంగా వచ్చునే ।
పరసత్యమ్ము, శశిగ్రహంబ? ౧౭
శా॥ నీకో బుట్టువు మన్న నెకు- మఱియు
న్నెంచంక్రి వారాంగనా ।
చేతశ్చౌహంము వీర్థపత్నినయించె
న్నదు మేనల్లుం డే ।
వాంఛల్ గల్గినచో మహాత్రి మెటుల
బాటించు సత్ప్రవృత్తి, నే ।

౧౭. ప్రజాపతి - రజా- (రాజువలె ప్రకాశించెడి వాని శా॥)

౧౮. నీ యన్న యాముండు నీకంటికి సూర్యుండు నీ మేనల్లుండు చంద్రుండు అని వాచ్యార్థము- రెండవ అర్థము సూర్యుని కుమారుడు యముడు- శనియును యముండును సూర్య పుత్రులు గనుక సహోదరులనియు సూర్యపత్నియగు ఛాయను సముద్రుని భార్యయగుటచే సముద్రుని కొడుకగు చంద్రుండు యమునా సోదరుండగు శనికి మేనల్లుండని రహస్యము. (వారాంగన - దినమునాడి స్త్రీ - వేశ్యయును)

చా తుచ్ఛాత్మ, శనిగ్రహంబ॥ ౧౯

మ॥ జలయంత్రమ్మును మేఘ మంచు నరనుల్
శ్లాఘింప సత్ప్రీతిగాఁ ।
బలుకన్ రాముఁడ! మేఘ మా నఁ
టిటు చెప్పన్ దప్పు గ ప్పంచు ని ।
ష్కలుషుం డా స్రష్టతోడఁ జెప్పి సభ
విఘ్నం బందఁగాఁ జేసితే! !
చలపాదించి, శనిగ్రహంబ॥ ౨౦

శా॥ నీదౌర్గత్యము రాజబంధువులకుం
దెల్లమ్ము గా లేదా? నిన్ ।
“ఛీ దుర్మార్గ! యటంచు వా రెదుటనే
చీవాట్లుం బెట్టరో? ।
మీఁద న్నీ పురసరమ్ములోఁ దలను నెమ్మిన్
దూర్చుకో లేదా? నీ ।
చా? దుష్టాత్మ? శనిగ్రహంబ॥ ౨౧

మ॥ గురుఁడున్ సూర్యుఁడుఁ జంద్రుఁడున్
గుజుఁడు శుక్రుండున్ బుధుండున్ బర
ప్పరమున్ గార్యము నిర్వహించుటకునై
పల్మారు యత్నించుచుం ।

డిరి కాకుండునె? రాహుకేతువులంతో

నీవొక్కఁడుం జేరి మ ।

చ్చరముఁజూప, శనిగ్రహాంబ॥ ౨౨

శా॥ కార్యం బామెఁ గదా! సలక్షణముగాఁ

గాకుండ నీ వెన్నిమో ।

చర్యల్ చూపితి వంతమాత్రమున నీచా?

నిన్న సేయింతుమే ।

సూర్యున్ మేఘము లేమి సేయును ర?

యీసుర్ పిసి యీపాపపుఁ ।

జర్యల్ మాను శనిగ్రహాంబ॥ ౨౩

సః॥ అవివేకాత్ముఁడ వీవు, వారలు వివేకాత్ముల్,

బహుసూత్రరతా ।

భవసం బీ, నలవారు సౌమ్యు, లకటా!

వా రేడ? నీవేడ రా? ।

౨౨. ఆయుగ్రహములు పట్టుకట్టినప్పుడు ముగ్గు రేమి చేయఁగలరని తా॥

౨౩. జ్యోతిశ్శాస్త్రములో శని మనసున్నిలను వ త్యంతమైనది చెప్పఁబడినది కాని పరమభాగ్యులగు వారలు శేవలు హారు దనకు నిత్య సేవింపుదురను ట నమ్మఁదగినది కాదని తా॥

ఎవ? రా చెప్పినవారు? నిన్ గవిబుధుల్
హీనాత్ము స్నేహింతురే? !
శివపర్యాయ? శనిగ్రహాంబ॥ ౨౪

మ॥ నినుఁ గూడన్ బుధుఁ డుండుఁ బట్టి
కవికంఠున్ మూర్ఖుఁ డెవ్వాఁడు? ఫు
కన్ను గంటీకవ మన్న నానఁటరి కుంకా!
పందికొక్కుక్ గజం ।
బనిసన్ బిల్లిని బెత్తికం బనిన నల్లానే?
జనుల్ సవ్వరే? ।
జనతానింద్య? శనిగ్రహాంబ॥ ౨౫

మ॥ సరసాలంకృతిచారుచిత్రకవితాసారమ్ము
మాసొమ్ము సు ।
మ్మరవిందాననురాణి మాజనని యా
నాలాటిమాబోట్ల కం ।
దలికిన్ విఘ్నము సేయఁ జాలు దశ

౨౫. బుధుని బుధుఁడనుట నిర్వివాదాంశము ఇఁక గుర్వాదులనుగూడఁ బండితులగుటచే బుధుల నవచ్చును, నిన్నుమూర్ఖ మనరాదని తా॥

౨౬. నీవు రెండుసంవత్సరముల అయిదూనము లోకొక్క రాశియందుందువాఁడవు కావున నందు

యొన్న న్నీకు నింకొక్క వ ।
త్సరమే సుమ్ము కసిగ్రిహంబ॥ ౧౮

మ॥ అకలంకమ్ముగ దేవతాకృతులు గా
నైనన్ మహారాజవ ।
ర్యకృతుల్ గాఁగను నైన గ్రంథములు
చేయం బూనుమా చేతఁ ది ।
ట్టు కవిత్వమ్మును చెప్పఁజేసితివి
పాకుంబుద్ధిఁ జూపించి దు ।
ష్టీ కులభ్రిష్టీ కనిగ్రిహంబ॥ ౧౯

ఈ సూకరవత్సరమును అయనమునుబట్టి నిదివఱకే భుక్తమగుటచే నిఁక సూకరవత్సరమే సింధగ్న్యాధా నము (ధనుర్లగ్నాధికారము సంభవించును. అయినను నీ వ్యగ్రహములలో సూకరమగుమకరమున కుంభోదయ. గోచారదిశే ధనుర్లగ్నమున జన్మించిన వారికి నీబా ధలుఁక ముందుగల విశేషించియుండదని కాన్యము.

సంపూర్ణము.

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు,
శతావధానులు.

వేమవరాగ్రహారశతావధానము.

ఇది 200 వందల పుటల గ్రంథము, ఇందు మా అవధానపద్యములేకాక యితరమహాకవుల పద్యము లెన్నియో కలవు కొప్పరపు వారి గుట్టుమట్టులను గూర్చి గుంటూరి సీమతో సమముగా సాక్ష్యమీయఁదగిన పెద్దపీఠిక దీనికిఁ గలదు, దీని వెల పోస్టేజితో రు 0–14–లు.

శృంఖలాత్మీకరణము.

ఇది చదివినవారికి వ్యాకరణ రహస్యములు కవిత్వ రహస్యములు, లోకజ్ఞాన యనేకవిషయములు తెలియును, ఇది మా పాఠిగ్రహితా, శ్రీవణానందముల నొక తెలివితక్కువ విమర్శకుఁడు వెక్కిరింపఁగా దానిమీఁద బయలు వెడలిన ఖండనము, సుమారు 140 పుటలుండును వెల రు 0–3–0లు

చెళ్ళపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి శతావధాని,

శ్రీఘరవప్రెస్సు బందరు.